॥तैत्तिरीय संहिता॥

॥प्रथमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां द्वितीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः॥

वायव्य ईश्वेतमालंभेत भूतिंकामो वायुर्वे H क्षेपिष्ठा देवतां वायुमेव स्वेन भाग्धेयेनोपंधावित स एवेनं भूतिंङ्गमयित् भवंत्येवातिंक्षिप्रा देवतेत्यांहुः सैनमिश्वरा प्रदह् इत्येतमेव सन्तं वायवे नियुत्वंत आलंभेत नियुद्धा अस्य धृतिंर्द्धृत एव भूतिमुपैत्यप्रंदाहाय भवंत्येव (1)

वायवे नियुत्वंत आलंभेत ग्रामंकामो वायुर्वा इमाः प्रजा नंस्योता नेनीयते वायुमेव नियुत्वंन्त् स्वेनं भागधेयेनोपंधावित स एवास्मै प्रजा नंस्योता नियंच्छिति ग्राम्यंव भंवित नियुत्वंते भवित द्भुवा एवास्मा अनंपगाः करोति वायवे नियुत्वंत आलंभेत प्रजाकांमः प्राणो वै वायुरंपानो नियुत्प्रांणापानौ खलु वा एतस्यं प्रजायाः (2)

अपंक्रामतो योऽलं प्रजायै सन्यजान्न विन्दते वायुमेव नियुत्वंन्तु स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावति स पुवास्मैं प्राणापाना- भ्यां प्रजां प्रजांनयित विन्दतें प्रजाँ बायवें नियुत्वंत आलंभेत ज्योगांमयावी प्राणो वे वायुरंपानो नियुत् प्राणापानौ खलु वा एतस्मादपंत्रामतो यस्य ज्योगामयंति वायुमेव नियुत्वंन्तु इं स्वेनं भागधेयेनोपं (3)

धावति स एवास्मिन्प्राणापानौ दंधात्युत यदीतासुर्भवंति जीवंत्येव प्रजापंतिर्वा इदमेकं आसीथ्सोऽकामयत प्रजाः प्रशून्थ्संजेयेति स आत्मनो वपामुदंक्खिद्तामुग्नौ प्रागृह्णात्ततोऽजस्तूपरः समभवत्तक्ष् स्वाये देवताया आ-ऽलंभत् ततो वै स प्रजाः प्रशूनंसृजत् यः प्रजाकांमः (4)

पृश्वकांमः स्याथ्स एतं प्रांजापृत्यम्जन्तूंप्रमालंभेत प्रजापंतिमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावति स एवास्मैं प्रजां पृश्न्प्रजानयति यच्चेश्रुणस्तत्पुरुंषाणाः रूपं यत्तूंप्रस्तदश्वांनां यदन्यतोदन्तद्गवां यदव्यां इव श्रफास्तदवीनां यदजस्तदजानांमेतावन्तो वै ग्राम्याः पृशवस्तान् (5)

रूपेणैवावंरुन्धे सोमापौष्णत्रैतमालंभेत पृशुकांमो द्वौ

वा अजायै स्तनौ नानैव द्वाविभिजायेते ऊर्जं पृष्टिंन्तृतीयः सोमापूषणावेव स्वेनं भागधेयेनोपंधावित तावेवास्मैं पृश्न्य्रजंनयतः सोमो वै रेतोधाः पूषा पंशूनां प्रंजनियता सोमं एवास्मै रेतो दर्धाति पूषा पृश्न्य्यजंनयत्यौदंम्बरो यूपो भवत्यूर्ग्वा उंदुंबर ऊर्क्पृशवं ऊर्जेवास्मा ऊर्जं पश्नवंरुन्थे॥६॥

—[१]भवंत्येव प्रजायां आमयंति वायुमेव नियुत्वंन्त् इ स्वेनं भागधेयेनोपं प्रजाकांमस्तान् यूपस्त्रयोदश च।(1)]

प्रजापंतिः प्रजा अंसृजत् ता अंस्माथ्सृष्टाः परांचीरायन्ता वर्रणमगच्छुन्ता अन्वैत्ताः पुनंरयाचत् ता अंस्मै न पुनंरददा्थ्सों ऽब्रवीद्वरं वृणीष्वार्थं मे पुनंदेंहीति तासां वर्माऽलंभत् स कृष्ण एकंशितिपादभवद्यो वर्रणगृहीतः स्याथ्स एतं वांरुणं कृष्णमेकंशितिपादमालंभेत् वर्रणम् (7)

एव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावति स एवैनं वरुणपाशान्मुंश्चिति कृष्ण एकंशितिपाद्भवति वारुणो ह्यंष देवतंया समृद्धे सुवंभीनुरासुरः सूर्यन्तमंसाऽविद्धात्तस्में देवाः

प्रायंश्चित्तिमैच्छुन्तस्य यत्प्रंथमन्तमोऽपाघ्नन्थ्सा कृष्णा-ऽविरभव्द्यद्वितीय् सा फल्गुंनी यत्तृतीय् सा बेलुक्षी यदंद्यस्थाद्पाकृन्तन्थ्साऽविंऽर्वृशा (8)

समंभवते देवा अंब्रुवन्देवपृशुर्वा अयर समंभूत्कस्मां इममालंपस्यामह् इत्यथ् वै तर्ह्याल्पां पृथिव्यासीदजाता ओषंधयस्तामिवं वृशामांदित्येभ्यः कामायाऽलंभन्त ततो वा अप्रंथत पृथिव्यजायन्तौषंधयो यः कामयेत प्रथेय पृशुभिः प्र प्रजयां जायेयेति स एतामिवं वृशामांदित्येभ्यः कामांय (9)

आ लंभेतादित्यानेव काम् स्वनं भाग्धेयेनोपंधावित् त एवैनं प्रथयंन्ति पृशुभिः प्र प्रजयां जनयन्त्यसावांदित्यो न व्यंरोचत् तस्मै देवाः प्रायंश्चित्तिमैच्छुन्तस्मां एता मल्हा आलंऽभन्ताग्नेयीङ्कृष्णग्रीवी स्स्हितामैन्द्री स् श्वेतां बांर्हस्पत्यान्ताभिरेवास्मिन्नचंमदधुर्यो ब्रह्मवर्चसकांमः स्यात्तस्मां एता मल्हा आलंभेत (10)

आग्नेयीङ्कृष्णग्रीवी १ स १ हितामैन्द्री १ श्वेतां बांर्हस्पत्यामेता एव देवताः स्वेनं भागधेयेनोपंधावति ता एवास्मिन्ब्रह्मवर्चसन्दंध ब्रह्मवर्चस्येव भंवति वसन्तां प्रातरांग्नेयीङ्कृष्णग्रीवीमालंभेत ग्रीष्मे मृद्धन्दिने सर्हतामैन्द्रीर श्रद्यंपराह्ने श्वेतां बार्हस्पत्यात्रीणि वा आंदित्यस्य तेजार्रसि वसन्तां प्रातर्ग्रीष्मे मृद्धन्दिने श्रद्यंपराह्ने यावंन्त्येव तेजार्रसि तान्येव (11)

अवं रुन्धे सं वथ्सरं पूर्यालंभ्यन्ते सं वथ्सरो वै ब्रह्मवर्चसस्यं प्रदाता सं वथ्सर एवास्मैं ब्रह्मवर्च्सं प्रयंच्छति ब्रह्मवर्चस्यंव भंवति गुर्भिणंयो भवन्तीन्द्रियं वै गर्भं इन्द्रियमेवास्मिन्दधित सारस्वतीं मेषीमालंभेत य ईंश्वरो वाचो विदेतोः सन्वाचन्न वदेद्वाग्वै सरस्वती सरस्वतीमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित सैवास्मिन्नं (12)

वार्चन्दधाति प्रविद्ता वा्चो भेवत्यपंत्रदती भवित् तस्मान्मनुष्याः सर्वां वार्चं वदन्त्याग्नेयङ्कृष्णग्नीवमा लेभेत सौम्यं बुभ्रं ज्योगांमयाव्यग्निं वा एतस्य शरींरं गच्छिति सोम् रसो यस्य ज्योगामयंत्यग्नेरेवास्य शरींरित्रिष्क्रीणाति सोमाद्रसंमुत यदीतासुर्भविति जीवत्येव सौम्यं बुभुमालंभेताग्नेयङ्कृष्णग्नीवं प्रजाकांमः सोमः (13) वै रेतोधा अग्निः प्रजानां प्रजनियता सोमं एवास्मै रेतो दर्धांत्यग्निः प्रजां प्रजनियति विन्दते प्रजामांग्नेयङ्कृष्णग्रींवमालंभेत सौम्यं बुभ्रं यो ब्रांह्मणो विद्यामनूच्य न
विरोचेत यदांग्नेयो भवंति तेजं एवास्मिन्तेनं दधाति
यथ्सौम्यो ब्रह्मवर्चसन्तेनं कृष्णग्रींव आग्नेयो भवति तमं
एवास्मादपंहन्ति श्वेतो भवति (14)

रुचंमेवास्मिन्दधाति बुभुः सौम्यो भेवति ब्रह्मवर्चसमेवास्मिनि सौम्यं बुभुमाँग्नेयङ्कृष्णग्रीवं पुरोधायाः स्पर्धमान आग्नेयो वै ब्राह्मणः सौम्यो राजन्योऽभितः सौम्यमाँग्नेयौ भेवतस्तेजंसैव ब्रह्मणोभ्यतो राष्ट्रं परिगृह्णात्येकधा समावृङ्के पुर एनन्दधते॥ (15)

लुभेत् वर्रुणं वृशैतामिवं वृशामादित्येभ्यः कामाय मुल्हा आलंभेत् तान्येव सैवास्मिन्थ्सोमः

श्वेतो भंवति त्रिचंत्वारिश्शच। (2)।॥———[२]
देवासुरा एषु लोकेष्वंस्पर्धन्त स एतं विष्णुंर्वाम्नमंपश्यत्त इ

स्वायें देवतायां आऽलंभत् ततो वे स इमाल्रौंकान्भ्यंजयद्वैष्ण्वं वांमनमालंभेत स्पर्छमानो विष्णुंरेव भूत्वेमाल्लौंकान्भिजंयति विषम आलंभेत विषमा इव हीमे लोकाः समृद्धा इन्द्रांय मन्युमते मनस्वते लुलामं प्राश्वुङ्गमालंभेत सङ्ग्रामे (16)

सं यंत्त इन्द्रियेण वै मृन्युना मनंसा सङ्गामञ्जयतीन्द्रंमेव मन्युमन्तं मनंस्वन्त्र् स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित स एवास्मिन्निन्द्रियं मृन्युं मनों दधाित जयंित तर संङ्गामिन्द्राय मुरुत्वंते पृश्चिस्कथमालंभेत ग्रामंकाम् इन्द्रंमेव मुरुत्वंन्त्र् स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित स एवास्में सजातान्प्रयंच्छिति ग्राम्येव भंवित यदंषभस्तेनं (17)

पृन्द्रो यत्पृश्जिस्तेनं मारुतः समृद्धौ पृश्चात्पृंश्जिस्कथो भंवित पश्चादन्ववसायिनीमेवास्मै विश्वंङ्करोति सौम्यं ब्रिश्चं सोमंमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित स एवास्मा अत्रं प्रयंच्छत्यत्राद एव भंवित ब्रिश्मंवत्येतद्वा अत्रंस्य रूप॰ समृद्धौ सौम्यं ब्रिश्मालंभेत् यमलम् (18)

राज्याय सन्तर्ं राज्यन्नोपनमैंथ्सौम्यं वै राज्यरं सोमंमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित स एवास्मै राज्यं प्रयंच्छुत्युपैनरं राज्यन्नमिति बुभुर्भवत्येतद्वै सोमंस्य रूपरं समृद्धा इन्द्रांय वृत्रतुरें लुलामं प्राशृङ्गमालंभेत गृतश्रीः प्रतिष्ठाकांमः पाप्मानंमेव वृत्रन्तीर्त्वा प्रतिष्ठां गंच्छ्तीन्द्रांयाभिमातिष्ठे लुलामं प्राशृङ्गमा (19)

लुभेत यः पाप्मनां गृहीतः स्यात्पाप्मा वा अभिमातिरिन्द्रंमेवाभिमातिहन् स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित् स पुवास्मात्पाप्मानंमभिमातिं प्रणुंदत इन्द्रांय विज्ञिणे लुलामं प्राशृङ्गमालंभेत यमलर् राज्याय सन्तर् राज्यत्रोपनमेदिन्द्रंमेव विज्ञिण् स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित् स पुवास्मे वज्रं प्रयंच्छित् स एनं वज्रो भूत्यां इन्य उपैनर राज्यन्नंमित लुलामः प्राशृङ्गो भंवत्येतद्वै वर्ज्रस्य रूपर समंद्वौ॥ (20)

असावांदित्यो न व्यरोचत् तस्मै देवाः प्रायंश्चित्तिमैच्छुन्तस्मी एतान्दशंर्षभामाऽलंभन्त् तयैवास्मिन्नुचंमदधुर्यो ब्रह्मवर्चसकांम् स्यात्तस्मां एतान्दशंरषभामाऽलंभेतामुमेवादित्यः स्वेनं

सङ्ग्रामे तेनालंमभिमातिष्रे लुलामं प्राशुङ्गमैनं पर्श्वदश च।3।॥————[३]

प्रतान्दरार्पमानाऽलमन्त् तप्रवास्मित्रुपमदयुवा ब्रह्मवयस्कार् स्यात्तस्मां एतान्दर्शर्षभामाऽलंभेतामुमेवादित्यः स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित् स एवास्मिन्ब्रह्मवर्चसन्दंधाति ब्रह्मवर्चस्येव भविति वसन्तौ प्रातस्त्रीहुँलामानालंभेत ग्रीष्मे मुद्धन्दिने (21) त्रीञ्छिंतिपृष्ठाञ्छरद्यंपराह्णे त्रीञ्छिंतिवारात्रीणि वा आंदित्यस्य तेजा रेसि वसन्ता प्रातर्ग्रीष्मे मृद्धन्दिने श्रद्यंपराह्णे यावंन्त्येव तेजा रेसि तान्येवावंरुन्धे त्रयंस्रय आलंभ्यन्तेऽभिपूर्वमेवास्मिन्तेजो दधाति सं वथ्सरं पूर्यालंभ्यन्ते सं वथ्सरो व ब्रह्मवर्च्सस्यं प्रदाता सं वथ्सर एवास्मै ब्रह्मवर्च्सं प्रयंच्छति ब्रह्मवर्च्स्येव भंवति सं वथ्सरस्यं परस्तांत्प्राजापत्यङ्कद्भम् (22)

आलंभेत प्रजापंतिः सर्वा देवतां देवतांस्वेव प्रतितिष्ठति यदि बिभीयादुश्चर्मा भविष्यामीति सोमापौष्णः श्याममालंभेत सौम्यो वै देवत्या पुरुषः पौष्णाः पृशवः स्वयैवास्मै देवत्या पृशुभिस्त्वचंङ्करोति न दुश्चर्मा भवति देवाश्च वै यमश्चास्मिल्लाँकैंऽस्पर्द्धन्त स यमो देवानांमिन्द्रियं वीर्यमयुवत तद्यमस्यं (23)

यम्त्वन्ते देवा अंमन्यन्त यमो वा इदमंभूद्यद्वयः स्म इति ते प्रजापंतिमुपांधावन्थ्स एतौ प्रजापंतिरात्मनं उक्षवृशौ निरंमिमीत् ते देवा वैष्णावरुणीं वृशामा- ऽलंभन्तैन्द्रमुक्षाण्न्तं वरुणेनैव ग्रांहियत्वा विष्णुंना युज्ञेन

प्राणुंदन्तेन्द्रेणैवास्यैन्द्रियमंवृञ्जत् यो भ्रातृंव्यवान्थ्स्याथ्स स्पर्द्धमानो वैष्णावरुणीम् (24)

वशामालंभेतैन्द्रमुक्षाणं वर्रुणेनैव भ्रातृंव्यङ्गाहयित्वा

विष्ण्ना यज्ञेन प्रणुंदत ऐन्द्रेणैवास्यैन्द्रियं वृङ्के भवंत्यात्मना

पराँस्य भ्रातृं व्यो भवतीन्द्रों वृत्रमंहन्तं वृत्रो हृतष्यों ड्शिभंग्रीगैरेसि वृत्रस्यं शीर्षतो गाव उदांयन्ता वैदेह्यों ऽभवन्तासां मृष्भो ज्यने ऽन्दैत्तिमन्द्रेः (25) अचायथ्सों ऽमन्यत् यो वा इममालभेत् मुच्येतास्मात्पाप्मन् इति स आँग्रेयङ्कृष्णग्रीं वमालभतेन्द्रमृष्भन्तस्याग्निरेव स्वेनं भागधेयेनोपंसृतष्योडशधा वृत्रस्यं भोगानप्यंदहदैन्द्रेणैन्द्रियमात्म

यः पाप्मनां गृहीतः स्याथ्स आंश्रेयङ्कृष्णग्रीवमार्लभेतैन्द्रमृष्भम्हि

स्वेनं भाग्धेयेनोपंसृतः (26)

पाप्मानमपि दहत्यैन्द्रेणैन्द्रियमात्मन्धेत्ते मुच्यंते पाप्मनो भवंत्येव द्यांवापृथिव्यान्धेनुमालंभेत् ज्योगंपरुद्धो ऽनयोर्हि वा एषोऽप्रंतिष्ठितोऽथैष ज्योगपंरुद्धो द्यावांपृथिवी एव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित ते एवैनं प्रतिष्ठाङ्गंमयतः प्रत्येव तिष्ठिति पर्यारिणीं भवित पर्यारीव ह्यंतस्यं राष्ट्रं यो ज्योगंपरुद्धः

समृद्धौ वायव्यम् (27)

वृथ्समा लेभेत वायुर्वा अनयोंर्वथ्स इमे वा एतस्मैं लोका अपशुष्का विडपंशुष्काऽथैष ज्योगपंरुद्धो वायुमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित स एवास्मां इमाल्लोंकान् विश्ं प्रदांपयित प्रास्मां इमे लोकाः स्रुवन्ति भुअत्येनं विडुपंतिष्ठते॥ (28)

मुद्धन्दिने कर्द्रं युमस्य स्पर्द्धमानो वैष्णावरुणीन्तमिन्द्रौंऽस्य स्वेनं भागुधेयेनोपंसृतो वायुर्व्यं

द्विचंत्वारि १ शच। (4)।॥———[४]

इन्द्रों वलस्य बिलमपौंणींथ्स य उत्तमः पृशुरासीत्तं पृष्ठं प्रिते सङ्गृह्योदेक्खिद्त्त स् सहस्रं पृशवोऽनूदायन्थ्स उन्नती-ऽभवद्यः पृशुकांमः स्याथ्स पृतमैन्द्रम्नृत्तमालंभेतेन्द्रमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित् स पृवास्मे पृशून्प्रयंच्छिति पशुमानेव भंवत्युन्नतः (29)

भ्वति साह्स्री वा एषा लक्ष्मी यदुंत्रतो लक्ष्मियैव पृश्नवंरुन्थे यदा सहस्रं पृश्न्त्रांप्पुयादथं वैष्ण्वं वांमृनमा लभेतैतस्मिन्वे तथ्सहस्रमद्धांतिष्ठत्तस्मादेष वांमृनः समीषितः पृश्चित्यं एव प्रजांतेभ्यः प्रतिष्ठान्दंधाति कोऽर्हित सहस्रं पृश्चित्रापुमित्यांहुरहोरात्राण्येव सहस्रं संपाद्यालंभेत पृशवंः (30)

वा अंहोरात्राणि प्रशूनेव प्रजांतान्प्रतिष्ठाङ्गंमयत्योषंधीभ्यो वेहत्मालंभेत प्रजाकांम ओषंधयो वा एतं प्रजाये परिंबाधन्ते योऽलं प्रजाये सन्प्रजान्न विन्दत् ओषंधयः खलु वा एतस्ये सूतुमिं प्रन्ति या वेहद्भवत्योषंधीरेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित ता एवास्मे स्वाद्योनें प्रजां प्रजनयन्ति विन्दतें (31)

प्रजामापो वा ओषंध्योऽस्त्पुर्रुष् आपं एवास्मा असंतः सद्दंति तस्मादाहुर्यश्चैवं वेद् यश्च नाप्स्त्वावासंतः सद्दंतित्यैन्द्री स्तूतवंशामालंभेत भूतिंकामोऽजांतो वा एष योऽलं भूत्यै सन्भूतिन्न प्राप्नोतीन्द्रं खलु वा एषा सूत्वा वृशाऽभंवत् (32)

इन्द्रंमेव स्वेनं भागधेयेनोपंधावित स एवैनं भूतिंङ्गमयित भवंत्येव यः सूत्वा वृशा स्यात्तमैन्द्रमेवालंभेतैतद्वाव तिदिन्द्रियः साक्षादेवेन्द्रियमवंरुन्ध ऐन्द्राग्नं पुनरुष्मृष्टमालंभेत् य आ तृतीयात्पुरुषाध्सोमन्न पिबेद्विच्छिन्नो वा एतस्यं सोमपीथो यो ब्राह्मणः सन्ना (33) तृतीयात्पुरुषाथ्सोम् पिबंतीन्द्राग्नी एव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित तावेवास्में सोमपीथं प्रयंच्छत् उपैन सोमपीथो नंमित यदैन्द्रो भवंतीन्द्रियं वै सोमपीथ इंन्द्रियमेव सोमपीथमवं रुधे यदाँग्रेयो भवंत्याग्रेयो वै ब्राँह्मणः स्वामेव देवतामनु सन्तंनोति पुनरुथ्मृष्टो भविति पुनरुथ्मृष्ट इंव ह्येतस्यं (34)

सोमपीथः समृद्धौ ब्राह्मणस्पत्यन्तूंपरमालंभेताभिचर्न्ब्रह्मण्स् स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित तस्मां एवैन्मा वृश्चिति ताजगार्तिमार्च्छंति तूपरो भंवित क्षुरपंविर्वा एषा लक्ष्मी यत्तूंपरः समृद्धौ स्फ्यो यूपो भवित वज्रो वै स्फ्यो वज्रमेवास्मै प्रहंरित शर्मयं ब्रहिः शृणात्येवैनं वैभीदक इद्धो भिनत्त्येवैनम्॥ (35)

भ्वत्युज्ञतः प्रश्वे जनयन्ति विन्दतेऽभव्ध्सन्नेतस्येद्धान्नीणि च॥ (5)॥॥——[५]
बार्ह्स्पृत्य १ शितिपृष्ठमालंभेत् ग्रामंकामो यः
कामयेत पृष्ठ १ संमानाना १ स्यामिति बृह्स्पतिमेव स्वेनं
भाग्धेयेनोपंधावति स एवैनं पृष्ठ १ संमानाना इति ग्राम्येव
भंवति शितिपृष्ठो भंवति बार्हस्पृत्यो ह्येष देवतंया समृद्धौ

पौष्ण इयाममालंभेतान्नंकामोऽन्नं वै पूषा पूषणंमेव स्वेनं भागुधेयेनोपंधावति स पुवास्मैं (36)

अत्रं प्रयंच्छत्यत्राद एव भविति श्यामो भवत्येतद्वा अत्रंस्य रूप॰ समृद्धौ मारुतं पृश्ञिमालंभेतात्रंकामोऽत्रं वै मुरुतो मुरुते एव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित त एवास्मा अत्रं प्रयंच्छन्त्यत्राद एव भवित पृश्ञिभवत्येतद्वा अत्रंस्य रूप॰ समृद्धा ऐन्द्रमंरुणमालंभेतेन्द्रियकांम इन्द्रमेव (37)

स्वनं भाग्धेयेनोपंधावति स एवास्मिन्निन्द्रियन्दंधातीन्द्रियाळे भंवत्यरुणो भूमाँ-भवत्येतद्वा इन्द्रंस्य रूप॰ समृंद्धौ सावित्रमुंपद्धस्तमालंभेत सनिकांमः सविता व प्रंस्वानांमीशे सवितारंमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावति स एवास्मैं सुनिं प्रसुविति दानंकामा अस्मै प्रजा भंवन्त्युपद्धस्तो भंवति सावित्रो ह्येषः (38) देवतंया समृद्धौ वैश्वदेवं बहुरूपमालंभेतान्नंकामो वैश्वदेवं

द्वतया समृद्ध वश्वद्व बहुरूपमालभृतान्नकामा वश्वद्व वा अन्नं विश्वानेव देवान्थ्स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित त एवास्मा अन्नं प्रयंच्छन्त्यन्नाद एव भंवित बहुरूपो भंवित बहुरूपः ह्यन्नः समृद्धौ वैश्वदेवं बहुरूपमालंभेत ग्रामंकामो वैश्वदेवा वै संजाता विश्वानेव देवान्थ्स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित त एवास्मैं (39)

सजातान्प्रयंच्छन्ति ग्राम्यंव भंवति बहुरूपो भंवति बहुदेवत्यो ई ह्यंष समृद्धौ प्राजापत्यन्तूपरमालंभेत् यस्यानांज्ञातिमेव ज्योगामयंत्प्राजापत्यो वै पुरुषः प्रजापंतिः खलु वै तस्यं वेद यस्यानांज्ञातिमेव ज्योगामयंति प्रजापंतिमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित स पुवैनन्तस्माथ्स्रामांन्मुश्चित तूपरो भंवति प्राजापत्यो ह्यंष देवतंया समृद्धौ॥ (40)

अस्मा इन्द्रंमेवैष संजाता विश्वांनेव देवान्थ्स्वेनं भागुधेयेनोपंधावित त एवास्मैं प्राजापृत्यो

हि त्रीणिं च॥ (6)॥॥———[६]

वृषद्भारो वै गांयत्रिये शिरोंऽच्छिन्तस्ये रसः परां-ऽपत्तं बृह्स्पित्रिपांगृह्णाथ्मा शिंतिपृष्ठा वृशाऽभंवृद्यो द्वितीयः प्रापंत्तं मित्रावरुंणावुपांगृह्णीताः सा द्विंरूपा वृशाऽभंवृद्यस्तृतीयः प्रापंत्तं विश्वं देवा उपांगृह्ण-थ्मा बहुरूपा वृशाऽभंवृद्यश्चंतुर्थः प्रापंत्थ्म पृंथिवीं प्राविंश्तं बृह्स्पितिंर्भि (41)

अगृह्णादस्त्वेवायं भोगायेति स उक्षवृशः समंभवद्यक्षोहितं पुरापत्तत्तद्रुद्र उपांगृह्णाथ्सा रौद्री रोहिणी वृशाऽभंव- द्वार्हस्पत्याः शिंतिपृष्ठामालंभेत ब्रह्मवर्चसकांमो बृह्स्पतिंमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित स एवास्मिन्ब्रह्म-वर्चसन्दंधाति ब्रह्मवर्चस्येव भवित छन्दंसां वा एष रसो यद्दशा रसं इव खलुं (42)

वै ब्रह्मवर्च्सञ्छन्दंसामेव रसेन रसं ब्रह्मवर्च्समवंरुन्धे मैत्रावरुणीं द्विंरूपामालंभेत वृष्टिंकामो मैत्रं वा अहंविंरुणी रात्रिंरहोरात्राभ्याङ्खलु वै पूर्जन्यों वर्षित मित्रावरुणावेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित तावेवास्मां अहोरात्राभ्यां पूर्जन्यं वर्षयत्रछन्दंसां वा एष रसो यद्वशा रसं इव खलु वै वृष्टिश्छन्दंसामेव रसेन (43)

रसं वृष्ट्रिमवंरुन्थे मैत्रावरुणीं द्विंरूपामालंभेत प्रजाकांमो मैत्रं वा अहंवारुणी रात्रिरहोरात्राभ्याङ्खलु वै प्रजाः प्रजायन्ते मित्रावर्रुणावेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित तावेवास्मां अहोरात्राभ्यां प्रजां प्रजानयतृश्छन्दंसां वा एष रसो यद्वशा रसं इव खलु वै प्रजा छन्दंसामेव रसेन रसं प्रजामवं (44)

रुन्धे वैश्वदेवीं बहरूपामालभेतान्नकामो वैश्वदेवं वा अन्नं

विश्वांनेव देवान्थ्स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावति त एवास्मा अत्रं प्रयंच्छन्त्यन्नाद एव भंवति छन्दंसां वा एष रसो यद्वशा रसं इव खलु वा अन्नञ्छन्दंसामेव रसेन रसमन्नमवंरुन्धे वैश्वदेवीं बंहुरूपामालंभेत ग्रामंकामो वैश्वदेवा वै (45)

सजाता विश्वांनेव देवान्थ्स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावति त पृवास्मै सजातान्प्रयंच्छन्ति ग्राम्येव भवित छन्दंसां वा एष रसो यद्वशा रसं इव खलु वै संजाताश्छन्दंसामेव रसेन रसं सजातानवंश्न्ये बार्हस्पृत्यमुंक्षवृशमालंभेत ब्रह्मवर्च्सकांमो बृह्स्पतिंमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावृति स पृवास्मिन्ब्रह्मवर्च्सम् (46)

द्धाति ब्रह्मवर्चस्येव भवित वशं वा एष चरित यदुक्षा वशं इव खलु वै ब्रह्मवर्चसं वशंनैव वशं ब्रह्मवर्चसमवंरुन्धे रौद्री र रोहिंणीमालंभेताभिचरंत्रुद्रमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित तस्मां एवैन्मावृश्चित ताजगार्तिमार्च्छंति रोहिंणी भवित रौद्री ह्यंषा देवतंया समृद्धै स्फ्यो यूपो भवित वज्रो वै स्फ्यो वर्जमेवास्मै प्रहंरित शर्मयं ब्रहः शृणात्येवैनं वैभीदक इद्ध्यो भिनत्त्येवैनम्॥ (47)

अभि खलु वृष्टिश्छन्दंसामेव रसेंन प्रजामवं वैश्वदेवा वै ब्रह्मवर्च्स यूप एकान्नविर्श्यातिश्वं।

(7)

असावांदित्यो न व्यंरोचत् तस्मै देवाः प्रायंश्चित्तिमैच्छुन्तस्मी पृता स्मौरी श्वेतां वृशामा ऽलंभन्त् तयैवास्मिन्नुचंमदधुर्यो ब्रह्मवर्चसकां मः स्यात्तस्मां एता सौरी श्वेतां वृशामालंभेतामुमेवादित्य स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित् स एवास्मिन्ब्रह्मवर्चसन्दंधाित ब्रह्मवर्चस्येव भविति बैल्वो यूपो भवत्यसौ (48)

वा आंदित्यो यतोऽजांयत् ततो बिल्वं उदंतिष्ठथ्सयौन्येव ब्रंह्मवर्च्समवंरुन्थे ब्राह्मणस्पृत्यां बंभुकुणीमा लंभेताभिचरंन्वारुष पुरस्तान्निवंपेद्वरुणेनेव भ्रातृंव्यङ्गाहियत्वा ब्रह्मणा स्तृणुते बभुकुणी भंवत्येतद्वे ब्रह्मणो रूप समृद्धे स्फ्यो यूपो भवित वज्रो व स्फ्यो वज्रंमेवास्मै प्रहंरित शर्मयं ब्रह्मः शृणातिं (49)

पुवैनं वैभीदक इद्ध्यो भिनत्त्येवैनं वैष्णवं वांमनमालंभेत यं यज्ञो नोपनमेद्विष्णुर्वे यज्ञो विष्णुमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावति स पुवास्मै यज्ञं प्रयंच्छुत्युपैनं यज्ञो नंमित वामनो भविति वैष्णुवो ह्येष देवत्या समृद्धौ त्वाष्ट्रं वंड्बमालंभेत पृशुकांमुस्त्वष्टा वै पंशूनां मिथुनानांम् (50)

प्रजन्यिता त्वष्टांरमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित स एवास्मे प्रशून्मिथुनान्प्रजनयित प्रजा हि वा एतस्मिन्प्रशवः प्रविष्टा अथैष पुमान्थ्सन्वंडबः साक्षादेव प्रजां प्रशूनवंरुन्थे मैत्र श्वेतमालंभेत सङ्गामे सं यंत्ते समयकांमो मित्रमेव स्वेनं भागधेयेनोपंधावित स एवैनं मित्रेण सन्नंयित (51)

विशालो भेवति व्यवंसाययत्येवैनं प्राजापत्यङ्कृष्णमालेभेत् वृष्टिंकामः प्रजापंतिर्वे वृष्ट्यां ईशे प्रजापंतिमेव स्वेनं भागधेयेनोपंधावति स एवास्में पूर्जन्यं वर्षयति कृष्णो भंवत्येतद्वे वृष्ट्यं रूप॰ रूपेणैव वृष्टिमवंरुन्धे श्वलों भवति विद्युतंमेवास्में जनियत्वा वंर्षयत्यवाशृङ्गो भंवति वृष्टिंमेवास्मे नियंच्छति॥ (52)

_____[८]श्रृणातिं मिथुनानां त्रयति यच्छति॥
वर्रण स्षुवाणम् त्राद्यत्रोपां नम्थ्य एतां वां रुणीङ्कृष्णां
वृशामंपश्यत्ता स्वायें देवतांया आऽलंभत् ततो वै
तम्त्राद्यमुपां नम्द्यमलं मृत्राद्यांय सन्तं मृत्राद्यत्रोपनम्थ्य

पृतां वार्रणीङ्कृष्णां वृशामालंभेत् वर्रणमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावति स पृवास्मा अन्नं प्रयंच्छत्यन्नादः (53)

एव भंवति कृष्णा भंवति वारुणी ह्यंषा देवतंया समृद्धौ मैत्र श्वेतमालंभेत वारुणङ्कृष्णम्पाञ्चौषंधीनाञ्च सन्धावन्नंकामो मैत्रीर्वा ओषंधयो वारुणीरापोऽपां च खलु वा ओषंधीनां च रस्मुपंजीवामो मित्रावरुणावेव स्वेन भाग्धेयेनोपंधावति तावेवास्मा अन्नं प्रयंच्छतोऽन्नाद एव भंवति (54)

अपाश्चौषंधीनाश्च स्नावालंभत उभयस्यावंरुद्धौ विशांखो यूपो भवति द्वे होते देवते समृद्धौ मैत्र श्वेतमा लंभेत वारुणङ्कृष्णं ज्योगांमयावी यन्मैत्रो भवंति मित्रेणैवास्मै वरुण शमयति यद्वांरुणः साक्षादेवैनं वरुणपाशान्मं श्वत्युत यदीतासुर्भवंति जीवंत्येव देवा वै पृष्टिन्नाविंन्दन्न (55)

तां मिथुनेऽपश्यन्तस्यान्न समेराधयन्तावृश्विनांवब्रूतामावयोव एषा मैतस्यौं वदद्धमिति साऽश्विनोरेवाभंवद्यः पुष्टिंकामः स्याथ्स एतामांश्विनीं युमीं वृशामालभेताश्विनांवेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावति तावेवास्मिन्पुष्टिं धत्तः पुष्यंति प्रजयां पश्मिः॥ (56)

अन्नादौँ उन्नाद एव भेवत्यविन्द्न्पश्चंचत्वारि २ शच। १।॥————[९]

आश्विनन्धूम्रलंलाम्मालंभेत् यो दुर्ब्राह्मणः सोमं पिपांसेदश्विनौ वै देवानामसोमपावास्तान्तौ पश्चा सोमपीथं प्राप्नंतामश्विनांवेतस्यं देवता यो दुर्ब्राह्मणः सोमं पिपांसत्यश्विनांवेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावित तावेवास्मैं सोमपीथं प्रयंच्छत् उपैन॰ सोमपीथो नंमित यद्धूम्रो भवंति धूम्निमाणंमेवास्मादपंहन्ति लुलामः (57)

भ्वति मुख्त एवास्मिन्तेजों दधाति वाय्व्यंङ्गोमृगमालंभेत् यमजंघ्रिवा स्ममिभ्र स्संयुरपूंता वा एतं वागृंच्छति यमजंघ्रिवा स्ममिभ्र संन्ति नैष ग्राम्यः प्रशुर्नार्ण्यो यद्गोमृगो नेवैष ग्रामे नारंण्ये यमजंघ्रिवा स्ममिश संन्ति वायुर्वे देवानां प्रवित्रं वायुमेव स्वेनं भाग्धेयेनोपंधावति स एव (58)

एनं प्वयति परांची वा एतस्मैं व्युच्छन्ती व्यंच्छिति तमः पाप्मानं प्रविंशति यस्यांश्विने शस्यमाने सूर्यो नाविर्भवंति सौर्यं बंहुरूपमालंभेतामुमेवादित्यः स्वेनं भागधेयेनोपंधावित स एवास्मात्तमः पाप्मानमपंहिन्ति प्रतीच्यंस्मै व्युच्छन्ती व्युंच्छुत्यप् तमः पाप्मानः हते॥ (59)

लुलाम्ः स एव पद्मेत्वारि १ शच ॥ 10 ॥ ॥ 🗕 📗 [१ ०]

इन्हें वो विश्वतस्परीन्द्रन्नरो मरुतो यद्धं वो दिवो या वः शर्म। भरेष्विन्द्र स्मृहव स्हवामहेऽ स्होमुच स् सुकृतं दैव्यं जनम्। अग्निं मित्रं वरुण स्मातये भगन्द्यावापृथिवी मुरुतः स्वस्तये। ममत्तुं नः परिजमा वस्रहा ममत्तु वातो अपां वृषणवान्। शिशीतिमिन्द्रापर्वता युवन्नस्तन्नो विश्वं विरवस्यन्तु देवाः। प्रिया वो नामं (60)

हुवे तुराणांम्। आयत्तृपन्मंरुतो वावशानाः। श्रियसे कं भानुभिः संमिमिक्षिरे ते रिश्मिभिस्त ऋक्वंभिः सुखादयः। ते वाशीमन्त इष्मिणो अभीरवो विद्रे प्रियस्य मारुतस्य धाम्नः। अग्निः प्रथमो वस्भिनी अव्याथ्सोमो रुद्रेभिर्भिरक्षतु त्मनां। इन्द्रो मुरुद्धिर्ऋतुधा कृणोत्वादित्यैनी वरुणः सर्शिशातु। सन्नो देवो वस्भिरिग्नः सम् (61) सोमंस्तनूभी रुद्रियांभिः। सिमन्द्रों मुरुद्धिर्यिज्ञियैः समादित्यैर्नो वर्रुणो अजिज्ञिपत्। यथांऽऽदित्या वसुंभिः संबभूवुर्म्रुद्धी रुद्राः समजानताभि। एवा त्रिणामृत्रह्णीयमाना विश्वे देवाः समनसो भवन्तु। कुत्रांचिद्यस्य समृतौ रण्वा नरो नृषदंने। अर्हन्तश्चिद्यमिन्धते संञ्जनयन्ति जन्तवंः। सं यदिषो वनांमहे सर ह्व्या मानुषाणाम्। उत द्युम्रस्य शवंसः (62)

ऋतस्यं रश्मिमादंदे। यज्ञो देवानां प्रत्यंति सुम्नमादित्यासो भवंता मृड्यन्तंः। आवोऽर्वाची सुमृतिर्ववृत्याद् १ होश्चिद्या वंरिवोवित्तराऽसंत्। शुचिर्पः सूयवंसा अदंब्य उपंक्षेति वृद्धवंयाः सुवीरंः। निकृष्टं घ्रन्त्यन्तितो न दूराद्य आंदित्यानां भवंति प्रणीतौ। धारयंन्त आदित्यासो जग्थस्था देवा विश्वंस्य भुवंनस्य गोपाः। दीर्घाधियो रक्षंमाणाः (63)

असुर्यमृतावांनश्चयंमाना ऋणानिं। तिस्रो भूमींर्धारयन्त्री १ रुत द्यूत्रीणिं वृता विदथें अन्तरेषाम्। ऋतेनांदित्या मिहं वो मिहत्वन्तदेर्यमन्वरुण मित्र चारुं। त्यान्नु क्षुत्रिया १ अवं आदित्यान् यांचिषामहे। सुमृडीका १ अभिष्टंये। न दंक्षिणा विचिंकिते न स्व्या न प्राचीनंमादित्या नोत पृश्चा। पाक्यांचिद्वसवो धीर्यांचित् (64)

युष्मानीतो अभयं ज्योतिरश्याम्। आदित्यानामविसा नूतंनेन सक्षीमिह् शर्मणा शन्तंमेन। अनागास्त्वे अदितित्वे तुरासं इमं यज्ञन्दंधतु श्रोषंमाणाः। इमं में वरुण श्रुधी हवंमुद्या चं मृडय। त्वामंवस्युराचंके। तत्त्वां यामि ब्रह्मणा वन्दंमानस्तदाशांस्ते यजंमानो ह्विभिंः। अहेडमानो वरुणेह बोद्ध्युरुशस्म मा न आयुः प्रमोषीः॥ (65)

नामाग्निः स॰ शर्वसो रक्षंमाणा धीर्याचिदेकान्नपंश्चाशर्च॥11॥॥———[११]

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

 $^{{\}sf GitHub: http://stotrasamhita.github.io \ | \ http://github.com/stotrasamhita.github.io} \ | \ http://github.com/stotrasamhita.github.io \ | \ http://github.io \ | \ http://github.io \ | \ http://github.io \ | \ http:/$